

KRİZ DÖNEMLERİNDE VE SONRASINDA ENERJİ PİYASASI VE ENERJİ FİRMALARININ FİNANSAL PERFORMANSLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ; TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Hasan Hüseyin YILDIRIM¹

Öz

Geçmişten günümüze enerji ve enerji kaynakları ülkelerin ekonomik olarak gelişmişlik düzeylerini gösteren ve bütün ülkeleri yakından ilgilendiren önemli bir konu olmuştur. Yeterli enerji kaynaklarına sahip olup enerji arz güvenliği sıkıntısı yaşamayan ülkeler, ekonomik kalkınma ve büyümede uluslararası piyasalarda üstünlüğe sahiptirler. Ülkeler için ihtiyaç duyulan enerjinin kesintisiz olarak sağlanması önem arz etmektedir. Türkiye'nin son yıllarda yaşamış olduğu ekonomik gelişimden dolayı enerji sektöründe de hızlı bir talep artışı olmuştur. Ülkeler için enerjinin kesintisiz olarak tedarik edebilmesi ve enerji sektöründe faaliyet yürüten firmaların iyi bir finansal yapıya sahip olması önemlidir. Diğer sektörlerde olduğu gibi enerji sektöründe faaliyet yürüten firmalar için de kârlılık önemlidir. Ekonominin önemli bir payını oluşturan enerji firmaları birçok sektörü etkilerken birçok faktörden de etkilenmektedir. Enerji sektörü ekonomik daralma dönemlerinde negatif olarak etkilenmektedir. Yaşanan ekonomik krizler sonrasında enerji sektöründe faaliyet yürüten firmalar hedefledikleri kârlara erişmede zorlanırlar. Bu çalışmada, Türkiye ekonomisinin etkilendiği 2001 ve 2008 kriz dönemlerinde ve sonrasında enerji sektöründe faaliyet yürüten 4 firmanın mali performansı değerlendirilerek krizlerin etkisi ortaya konulmuştur. Çalışmanın uygulama kısmında mali analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz teknikleri sonucunda 2001 ve 2008 krizlerinin enerji sektörünü ve enerji firmalarının mali performanslarını negatif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Enerji Sektörü, Finansal Analiz, Finansal Oranlar, Kârlılık, Kriz.

JEL Sınıflandırması: G01, L25, Q43

EVALUATION OF FINANCIAL PERFORMANCE ENERGY COMPANIES AND ENERGY MARKET DURING AND AFTER THE CRISIS; THE CASE OF TURKEY

Abstract

Energy and energy resources have been an important issue that shows the economic development levels of the countries and concerns all countries closely from past to present. Countries that have sufficient energy resources and do not have energy supply security shortages have superiority in

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Bankacılık ve Finans Bölümü, hhyildirim@balikesir.edu.tr, ORCID No. 0000-0002-5840-8418.

gerek ekonomi yöneticilerinin gerekse enerji sektöründe faaliyet yürüten firma yöneticilerinin aldıkları kararlar önemlidir.

Çalışmanın uygulama kısmında 2001 ve 2008 krizinin Türkiye enerji piyasası ve enerji firmaları üzerinde etkisinin olup olmadığı geleneksel yöntem olan finansal analiz tekniklerinden yararlanılarak incelenmiştir. Bununla birlikte firmaların borsa verilerinden yararlanılarak araştırmanın uygulama kısmının geliştirilmesi açısından kriz dönemlerinde yapısal değişimlerin olup olmadığı ekonometrik yöntemlerle de incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Acaroğlu, M. (2013). *Alternatif Enerji Kaynakları*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Albostan A., Çekiç, Y. ve Eren L. (2009). Rüzgar Enerjisinin Türkiye'nin Enerji Arz Güvenliğine Etkisi, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 24(4), 641-649.
- Ali, H. M. (2012). *Wind Energy Systems Solutions for Power Quality and Stabilization*, CRCpress Taylor& Francis Group.
- Altunöz, U. (2013). *Finansal Krizler, Erken Uyarı Sistemleri ve 2008 Krizi İçin TR-ABD Örneği*, İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Apaydın, A. I. ve Tokatlıoğlu, İ. (2016). *2008 Küresel Krizinin Dünyadaki ve Türkiye'deki Enerji Piyasaları Üzerindeki Etkileri*, EconWorld2016, Barcelona, İspanya.
- Aras, O. N. (2010). Türkiye'ye Makro Ekonomik Etkileri Bakımından 2008 Küresel Krizi, *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 47, 550, 5-16.
- Ay, A. (2010). *Energy Sources and Investment Project Assessment: A Case Study About Wind Energy in Turkey*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, L. (2007). *Enerji Politikalarının Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri: Türkiye için Genel Denge Analizi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, L. (2014). *Enerji Ekonomisi ve Politikaları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Aydın, N., Başar, M. ve Çoşkun, M. (2014). *Finansal Yönetim*, Güncellenmiş 4. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık - Akademik Kitaplar.
- Bayraç, H. N. (2009). Küresel Enerji Politikaları ve Türkiye: Petrol ve Doğal Gaz Kaynakları Açısından Bir Karşılaştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 115-142.
- Berk, N. (2007). *Finansal Yönetim*, 9. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Bilginoğlu, M. A. (2012). Türkiye'nin Enerji Sorunları ve Çözüm Arayışları, *ERUSAM 2012*.
- Boyle G., Everett, B., Peake, S. ve Ramage, J. (2003). *Energy Systems and Sustainability Power For Sustainable Future*, Oxford: Oxford University Press.
- Boyle, G. (2004). *Renewable Energy Power For A Sustainable Future*, Oxford: Oxford University Press.
- BP (2015). *Energy Outlook 2035*, <http://www.bp.com>
- Ceylan, A. ve Korkmaz, T. (2013). *Finansal Yönetim Temel Konular*, 7. Baskı, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Doğaka (2014). *Enerji Sektör Raporu*, T.C. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, www.dogaka.gov.tr

- Eğilmez, M. (2008). *Küresel Finans Krizi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Elmas, B. (2017). *Finansal Tabloların Analizi*, Ankara: Atlas Akademik Basım Yayın.
- Enerji İşleri Genel Müdürlüğü, İstatistik/Denge Tabloları, 2017 Denge Tablosu, Erişim Adresi www.eigm.gov.tr/tr-TR/Denge-Tabloları/Denge-Tabloları
- EPDK (Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu), Elektrik Piyasası 2018 Yılı Piyasa Gelişim Raporu, <http://epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-0-102/yillik-rapor-elektrik-piyasasi-gelisim-raporlari>.
- Erdoğan, S. ve Gürbüz, S. (2014). Türkiye’de Enerji Tüketimi ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Yapısal Kırımlı Zaman Serisi Analizi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 79-87.
- ETKB (2014). 2015-2019 Stratejik Planı Taslağı, <http://sp.enerji.gov.tr>
- ETKB (2015). 2015-2019 Strateji Planı, <http://sp.enerji.gov.tr>
- ExxonMobil (2015) *The Outlook for Energy A View to 2040: Highlights*, Exxon Mobil Corporation, Texas, USA.
- Güvenek, B. ve Alptekin, V. (2010). Enerji Tüketimi ve Büyüme İlişkisi: OECD Ülkelerine İlişkin bir Panel Veri Analizi, *Enerji, Piyasa ve Düzenleme*, 1(2), 172-193.
- Hodgson, P. E. (2010) *Energy, the Environment and Climate Change*, London: Imperial College Press.
- Jansson, E. (2016). *Crises and their impact on the energy system: Sweden 1900-2013*, Master programme in Economic Growth, Innovation and Spatial Dynamics, Master thesis, Lund University School of Economics and Management, www.ehl.lu.se.
- Karapınar, A. ve Zaif, F. A. (2013). Finansal Analiz, Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kaya, İ. S. (2012). Uluslararası Enerji Politikalarına Bir Bakış: Türkiye Örneği, *TBB Dergisi*, 102.
- Kaygusuz, S. Y. (2018). *Finansal Tabloların Okunması ve Yorumlanması*, Bursa: Dora Yayınları.
- Kılavuz, T. (2013). Türkiye’de Rüzgâr Enerjisi Yatırımlarındaki Devlet Teşviklerinin Gerçek Opsiyonlar İle Değerlendirilmesi, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Koç, E. ve Şenel, M. C. (2013). Dünyada ve Türkiye’de Enerji Durumu - Genel Değerlendirme, *Mühendis ve Makina*, 54(639), 32-44.
- Kumcu, E. (2009). *Krizler, Para ve İktisatçılar*, Ankara: Remzi Kitabevi.
- Metin, E. (2010). Küresel Finans Krizinin Akaryakıt Sektörüne Etkileri, *Energy Report Journal*.
- Nato Dergisi (2009) Finansal Kriz: Güvenlik Açısından Bedeli? / Enerji ve Kriz – Güven Artıyor Mu Azalıyor Mu?, <https://www.nato.int/docu/review/2009/FinancialCrisis/Energy-Security-Cooperation>
- Özatay, F. (2009). *Finansal Krizler ve Türkiye*, İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Özsoylu, A., Ünlükaplan, İ. ve Gedik, M. A. (2010), Küresel Kriz ve Türkiye, Adana: Karahan Kitabevi.
- Parasız, İ. (2009). *Küresel Kriz*, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Saatçioğlu, C., & Küçükaksoy, İ. (2004). Türkiye Ekonomisinin Enerji Yoğunluğu ve Önemli Enerji Taşıma Projelerinin Ekonomiye Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 19-39.
- Savrul, B. K. (2016). *Enerji Ekonomisi: Türkiye’nin Enerji Sektörü ve Alternatif Enerji Kaynakları*, Bursa: Dora Yayıncılık.

- Selvitop, Ö. (2009). *Global Ekonomik Krizin Enerji Sektörü Üzerindeki Etkileri*, OSB Enerji Zirvesi 30-31 Ekim, İstanbul.
- Şenel, M. C. (2012). *Rüzgâr Türbinlerinde Güç İletim Mekanizmalarının Tasarım Esasları-Dinamik Davranış*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2015-2019 Strateji Planı. Erişim Adresi <http://sp.enerji.gov.tr>
- TMMOB (2012). *Türkiye'nin Enerji Görünümü*, No. MMO/588, Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara: MRK Baskı ve Tanıtım Hizmetleri.
- Yapar, M. (2014). *Türkiye'de İktisat Politikaları Çerçevesinde Rüzgâr Enerjisi Politikalarının Etkinliğinin Analizi: Bir Uygulama*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yapraklı, S. (2013). *Enerjiye Dayalı Büyüme Türk Sanayi Sektörü Üzerine Uygulamalar*, İstanbul: Beta Basım.
- Yıldırım, C. Y. (2019). *Türkiye'de Enerji Tüketimi ve Ekonomik Büyüme: Granger Nedenlilik Yaklaşımı*, *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 4(9), 119-145.